

POSTMODERN KAMU YÖNETİMİNİN KURAMSAL TEMELLERİ ÇERÇEVESİNDE YÖNETİŞİM YAKLAŞIMI: LİTERATÜR TARAMASI*

Kadir Caner DOĞAN¹

Özet

Modernizm, tarihsel olarak Ortaçağ'dan sonra, Aydınlanma, Rönesans ve Reform hareketleri, sanayi devrimi, kapitalizm, modern-ulus devletler, parlamentarizmin belirmesi sonrasında önem kazanan ve II. Dünya Savaşı'na kadar gelen bir dönemi karşılamaktadır. Postmodernizm ise, hem modern dönem açısından tarihsel bir kırılma aşamasını hem de epistemolojik açıdan farklı bir bilgi-kuramsal alana vurgu yapmaktadır. Postmodernizm, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra öncelikle kültürel alanda sanatta ortaya çıktıktan sonra 1970'li yıllarla birlikte özellikle Avrupalı kuramcılar tarafından sosyal bilimler alanında tartışılmaya başlanmıştır. Postmodernizm, kendinden önceki dönemi ifade eden modernizmden bir kopuşu simgelemekte ve eskiye ait kavram ve düşüncelerin mutlak reddine dayanmaktadır. Postmodernizmin etkisi altına aldığı sosyal bilim alanlarından biri de kamu yönetimi disiplini ve pratiğidir. Kamu yönetimi, postmodernizmle birlikte modern nitelikli ortodoks kamu yönetimi anlayışından bazı farklılıklar göstermekte ve postmodernizmle kamu yönetimi arasındaki bağlantı veya etkileşim çeşitli düşünür ve kuramcılar tarafından geliştirilmektedir. Postmodernizm, kamu yönetiminde 1970'li yıllardan sonra örgütsel ve söylemsel bağlamda iki farklı kuramsal bakış açısı sunmuştur. Bunlardan örgütsel bağlam yeni kamu işletmeciliği ile ortaya çıkarken, söylemsel bağlam Amerikan radikal söylem kuramları ile meydana gelmektedir. Bu çalışma da özellikle 1980'li yıllardan sonra kamu yönetiminde ortaya çıkan postmodernizm etkisinin kuramsal temellerini çeşitli akım ve yaklaşımlara bağlı olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bununla beraber, literatür taraması yöntemiyle çalışma postmodern kamu yönetimi ve yönetişim kuramı arasında bağlantı da kurmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Postmodernizm, Postmodern Kamu Yönetimi, Yönetişim, Kuram, Literatür.

Jel Sınıflandırılması: D-73, H-83, J-18, I-18, L-33

APPROACH GOVERNANCE UNDER BASIS OF THEORETICAL OF THE POSTMODERN PUBLIC ADMINISTRATION: REVIEW OF LITERATURE

Abstract

Modernism corresponds to the period which gains importance historically after the Middle Age when Enlightenment, Renaissance and Reform movements, industrial revolution, capitalism, modern-nation states, parliamentarism were determined and lasted until The II. World War. Postmodernism emphasizes both to a historical breaking point in the sense of historical period and to a different epistemological field. Postmodernism began to be discussed in the field of social sciences especially by the European theorists in 1970's after it first of all emerged in the art in cultural sense especially after the II. World War. Postmodernism symbolizes a disengagement from modernism which expresses the period before itself and it is based on the absolute rejection of old concepts and thoughts. One of the fields of social science which is under the influence of postmodernism is the discipline and practice of public administration. Public administration differs in some

* Bu makale, 15-17 Ekim 2015 tarihlerinde Selçuk Üniversitesi'nde Konya'da gerçekleştirilen Kamu Yönetimi Forumu (KAYFOR)-13'de sözlü sunulmuş olan bildirinin gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş biçimidir.

¹ Yrd. Doç. Dr. Gümüşhane Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, kadircanerdogan@gumushane.edu.tr

points from modern orthodox public administration together with postmodernism and the relation or interaction between postmodernism and public administration are developed by various philosophers and theorists. Postmodernism presented two difference theoretical perspectives in organization and discursive sense after 1970's. While organizational context emerged together with the new public enterprise, discursive context emerged with American radical discourse theories. In this study, it was aimed to put forward theoretical basis of the effect of postmodernism which emerged in public administration after 1980's depending on various movements and approaches. In addition to this, the study also makes relation with method review of literature between postmodern public administration and governance theory.

Key Words: Postmodernism, Postmodern Public Administration, Governance, Theory, Literature

Jel Classification: D-73, H-83, J-18, I-18, L-33

GİRİŞ

Modernizm, Ortaçağ'ın son bulması sonrasında gelişen Aydınlanma, Rönesans ve Reform hareketleri, sanayi devriminin kurumsallaşarak etkisini artırması, kapitalizmin gelişimi, parlamentarizme bağlı olarak egemenliğin ulusa dayandığı modern devletlerin ortaya çıktığı siyasal, kültürel ve sosyo-ekonomik büyük gelişmelerin işaret ettiği bir tarihsel döneme denk gelmektedir. Nitekim bu tarihsel dönemin II. Dünya Savaşı'ndan sonra sona erdiğine dair bilimsel alanda bir uzlaşma bulunmaktadır. Dolayısıyla II. Dünya Savaşı'ndan sonra postmodernizm akımı veya düşüncesi etkili olmaya başlamıştır ve bu akım, modern akımdan mutlak bir kopuşu da beraberinde getirmiştir. Ancak bazı bilimsel kaynaklarsa modernizm ve postmodernizm arasındaki kopuşu kabul etmemektedir. Aralarında bağlantı olduğunu ileri sürmektedirler. Postmodernizm, ilk ortaya çıktığında özellikle sanatta ve mimaride tartışılmaya başlanmış, ancak daha sonrasında artan önemine ve gelişimine bağlı olarak toplumsal, siyasal ve ekonomik alanları da kapsamına almıştır.

Postmodernizmin toplum bilimsel alanda etkilediği alanlardan biri de kamu yönetimi disiplini ve pratiğidir. Nitekim postmodernizm, kamu yönetiminin modern (ortodoks) dönemde kazandığı ilke, özellik ve politikaları sorgulayarak, modern kamu yönetimi değerlerini postmodern ilke, özellik ve politikalar ile doldurmaktadır. Postmodernizm ve kamu yönetimi döneminde veya postmodern kamu yönetimi çağında kamu yönetimi, daha “vatandaş odaklı, piyasa eksenli, esnek, yerinden yönetimci, demokratik ve etik ilkeler” çerçevesinde paradigma düzeyinde değişim ve dönüşümlerle karşılaşmaktadır. Dolayısıyla modern kamu yönetimine özgü, “kapalılık, gizlilik, gayri şahsilik ve bürokratiklik” gibi hususlar, postmodern kamu yönetiminde “açıklık, şeffaflık, hesap verebilirlik ve esneklik” yönlerinden değişmektedir.

Postmodernizm kamu yönetimini, esas olarak iki yönden etkilemektedir. Bunlardan birincisi 1970'li yıllardan sonra etkisini hissettiren ve 1980'li yıllardan sonra “yeni kamu işletmeciliği” olarak cisimleşen örgütsel-kuram analizi, ikincisi ise 1990'lı yıllardan sonra Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde etkili olan, içerisinde pragmatizm gibi çeşitli felsefi akımların canlandığı ve bazı filozofların ilham kaynağı olduğu söylemsel-kuram analizidir. Bunlardan birinci yaklaşım, daha teknik olarak kamu yönetiminin değişimini pratiğe bağlı olarak tartışırken, ikinci yaklaşım, bilgi-kuramsal açıdan epistemolojiden yararlanarak eleştirel bir söylem geliştirmektedir.

Bu çalışma, aynı zamanda postmodern kamu yönetimi ve yönetişim yaklaşımı arasında bir bağlantı kurmaya da çalışmaktadır. Nitekim postmodern kamu yönetiminin tarihsel bakımdan ortaya çıkışı ve taşıdığı değerler ile yönetişim arasında büyük bir ilişki vardır. Bu çalışmada, postmodernizm döneminde kamu yönetiminin yaşamış olduğu bu paradigmatik değişim ve dönüşümlerin kuramsal temellerinin ortaya konulması amaç edinilmektedir. Dolayısıyla çalışmada kamu yönetiminin postmodern öncüllere bürünmesindeki kuramsal çatının analizinin yapılması hedeflenmektedir. Daha sonrasında da bu kuramsal temel ile yönetişim arasında bağ kurulmaya çalışılmaktadır. Bunun için çalışmada öncelikle postmodernizmin kavram, tarihsellik ve özellikler açısından bir tahlili yapılmış, daha sonrasında ise postmodern kamu yönetiminin kuramsal temellerini açığa çıkaran farklı yaklaşımlar ve bu yaklaşımları öne süren kuramcılarının görüşlerine yer verilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise postmodern kamu yönetimi ve yönetişimi birbirine eklemlen değerlendirmelere yer verilmiştir. Çalışmada literatür taraması yönteminden yararlanılmıştır. Bu şekilde de çalışma, ele

alınan konuda teoride ortaya konulan literatürün derlenmesi ve aralarında bir ilişki kurulmasına dayanmaktadır.

I. POSTMODERNİZM: KAVRAM, TARİHSELLİK VE ÖZELLİKLER

Postmodernizm kavramı, “sonra” anlamına gelen İngilizce post ön ekiyle “çağdaş, asrî” anlamına gelen yine İngilizce modern kelimesinin kaynaşmasıyla oluşmuştur. Türkçe karşılığına bakıldığında ise, “modernizm sonrası” veya daha yaygın kullanımıyla “modernizm ötesi” gibi bir anlam ortaya çıkmaktadır (Bayram, 2015). Postmodernizmden önceki dönemi ifade eden ve modernizmin etkisinde olan modern dönem, tarihsel olarak Orta Çağ’ın bitişinden II. Dünya Savaşı yıllarına kadar gelen bir zaman aralığını içerisinde bulundurmaktadır. Bu zaman aralığından sonra ise modern kavram ve düşüncelere eleştirel bir biçimde yaklaşan ve bu kavram ve düşünceleri reddeden postmodernizm kavramı ortaya çıkmıştır. Postmodernizm kavramı, ilkin 1960’lı yıllarda New York’taki sanatçılar ve eleştirmenler arasında kullanılmış, buradan da 1970’li yıllar ve sonrasında Avrupalı kuramcılar tarafından daha da geliştirilerek (Özdemir vd., 2008: 326; Doğan, 2014: 78; Ateş, 2013: 393; Çevik, 2012: 29; Yalçın, 2010: 302), sosyal bilimler alanına kaydırılmıştır (Kellner, 2000: 368). Nitekim bu kuramcılar arasında Feyerabend, Lyotard ve Derrida en önemlileri arasındadır (Tekeli, 2011: 19). Toplum bilimsel alanda postmodernizmin diğer önemli düşünürleri arasında ise; Nietzsche, Foucault, Baudrillard, Harvey ve Jameson gibi isimler yer almaktadır (Şaylan, 2006: 255; Sarup, 1997: 13-14; Giddens, 2014: 51; Harvey, 2010: 58; Anderson, 2002: 71).

Postmodernizme önemli katkı sağlayan düşünürlerden Feyerabend’e göre; “bilimin tanımında kesin tartışma ve düşünce özgürlüğü olmasına karşın yaşamda bunun tam tersinin ortaya çıktığı, bilimin baskıcı bir otorite işlevine sahip olduğu görülmektedir. Çünkü ona göre bilim de bir ideolojidir ve diğer ideolojilere göre bir üstünlüğü yoktur. Feyerabend, bilimin 17. ve 18. yüzyıllarda önemli hizmetler sağladığını ve insanın özgürleşimine katkılar yaptığını kabul etmektedir. Ama bu durum artık geçerli değildir; aksine, bilim anlayış ve uygulaması özgürleşmenin önünde bir engel konumuna gelmiştir. Bilimin temeli, önermelerin dış gerçekliği temsil eden doğrular olduğudur. Halbuki Feyerabend’e göre dış gerçeklik ile kuram arasında bir temsil yoktur ve bilimin değinilen temel çıkış noktası bir dogmatizmden başka bir şey değildir” (Aslan ve Yılmaz, 2001: 103). Bu bakımdan Feyerabend (2014: 41), esas olarak bilimle ilgili tarihsel bulgularla yüzleştirilebilen tek bir yöntemin bulunmadığını söylemektedir. Lyotard ise bilimin sadece gerçeği (truth) aramadığını ve aynı zamanda da kendini meşrulaştıran söylemi oluşturduğunu söylemektedir. Bu işlevi felsefe görmektedir. Her modern bilim bir üst söylemle (metadiscourse) kendini meşrulaştırır. Tinin diyalektiği, anlamın hermeneutiği, öznenin özgürleşimi ya da zenginliğin yaratımı gibi üst anlatılar (grandnarrative) bu işlevi yerine getirmektedir. Lyotard’a göre postmodernizm, bu üst anlatılara kuşku ile bakmaktadır (Tekeli, 2011: 21; Rorty, 2000: 262; Beriş, 2008: 501). Yine Lyotard (2010; 2013: 16)’a göre postmodern dönemde de bilgiye olan önem daha da artmaktadır ve ulus-devletler kısa dönemli pratik çıkarları için bilgiyi metalaştırmaktadırlar. Ancak akıl ve mantığa dayalı olan bilgi, üst itkilerle (libidinal ekonomi) dışlanmaktadır. Derrida da, epistemolojiye karşı çıkarak yorum bilim alanını benimsemektedir ve epistemolojide asıl sorguladığı nokta da insan zihninin dış gerçeği temsil edip edemeyeceği üzerinde yoğunlaşmaktadır (Tekeli, 1999: 42-44). Nitekim Derrida (2010: 9-12)’ya göre dil, sanılanın aksine sabit bir yapıya sahip değildir ve bunun üzerine inşa edilecek tarih ve yazı anlayışı da bu açıdan sorgulanmalıdır.

Yukarıda çeşitli düşünürlerin görüş ve söylemlerine de dayanarak postmodernizmin, “iç-dış, kamu-özel, küresel-yerel, üst-alt” gibi kavramların karşılıklı olarak birbirini desteklediğini ve bunlardan birinin dışarıda bırakılamayacağını savunduğunu (Hatch ve Cunliffe, 2013: 221) ve dışsal gerçekliğin nesnel ve kararlı bir şekilde temsil edilebileceğine karşı çıkarken, epistemolojiyi de kabul etmeyerek bunun yerine yorumbilimi (hermeneutic) koyduğunu söyleyebilmek mümkündür (Tekeli, 2011: 18). Ayrıca postmodernizm çerçevesinde postmodern söylem, eski aşamaya (moderniteye bağlı olarak Aydınlanma ve ilerlemeci akıl vd.) özgü her şeyin bittiğini, kuram, ideoloji, insancılık ya da avangard gibi kültürel değer ve eğilimlerin sona erdiğini ileri sürmektedir (Şaylan, 2006: 41-114; Best ve Kellner, 2011: 15). Bu bağlamda postmodernizm, “kültürel söylemin yeniden

tanımlanmasında heterojenliği ve farklılığı özgürleştirici güçler olarak öne çıkarırken, genellikle pozitivist, teknoloji merkezli ve rasyonalist eğilimli olarak algılanan evrensel modernizme karşı çıkmaktadır” (Harvey, 2010: 21).

Modernizm, 18. yüzyılda Aydınlanma felsefesi üzerine kurulmuştur. Modernlik, Ortaçağ ve Feodalizmin çöküşünü izleyen tarihsel bir dönemece denk gelmektedir. Nitekim modernliğin tarihsel bir izdüşümü ya da taşıyıcısı, ideolojisi olarak modernizm, 17. yüzyılda Batı Avrupa’da ortaya çıkmış, temelinde Aydınlanma Projesi, Rönesans ve Reform hareketleri gibi önemli entelektüel ve toplumsal gelişmelerin bulunduğu, ekonomik yönden kapitalizmle bütünleşen ve siyasal olarak da parlamentarizme dayalı ulus tabanlı modern devletlerin ortaya çıktığı siyasal ve sosyo-ekonomik değişimler çerçevesinde önemli bir kavşağın merkezinde bulunmaktadır. Bu çerçevede modernizm, Batı Avrupa’da orta çağdan sonra hakim olmaya başlamış, siyasal, ekonomik, hukuki ve kültürel bir kırılma dönemine işaret etmektedir (Parlak ve Doğan, 2016: 85). Aydınlanma ise temel olarak “objektif bilim, evrensel ahlak, hukuk ve kendi içmantiğınca düzenlenmiş özerk, yetkin sanata ulaşmak” amacını gütmektedir. Aydınlanma düşünürleri, aklın öncülüğünde günlük ve pratik bilginin rasyonel örgütlenmesini kurmayı denediler. 20. yüzyıla birlikte akla olan bu sonsuz güven sarsıldı. Nitekim postmodernist düşünürlere göre, Aydınlanma’da temel esas olarak görülen aklın sınırlarının ortaya çıkması neticesinde, aklın ve ona dayanan meta anlatıların sonu gelmiş ve onların toplumsal pratiklerinin açıklanmasında bir karışıklık meydana gelmiştir. Dolayısıyla postmodernistler, akla ve meta anlatılara karşı büyük eleştiriler getirmektedirler (Sallan ve Boybeyi, 2016: 314). Postmodernizm, katı toplumsal kuramlar icat etmeye çalışmamaktadır. Tam aksine, her türlü türdeş ve bütünleştirici bağlamlara karşıdır (Yıldırım, 2010: 388; Akça, 242). Bu durumda postmodern sosyal teori, tek doğrudan çok doğrulara ve sistemin tüm parçalarına değer vermeyi içermektedir. Sonuçta ise Aydınlanma üzerine bina edilen rasyonel akıl temelli modern pozitivist epistemolojiyi dışlamaktadır (Delanty, 2000: 141-142).

Modernizm, özellikle 20. yüzyıldan sonra büyük bir kriz dönemine girmiş ve bundan sonra sanat ve diğer kültürel alandaki akımlarla bilimsel alana da geçmiş, bunun sonrasında ise toplumsal alanın dönüşümüne bağlı olarak modern sonrası toplum olarak adlandırılan postmodern toplum dönemine geçilmiştir. Postmodernizmin toplumsal-kültürel yansıması olan bu toplum modelinde bireyselleşme artmakta, modernliğe karşıt olarak tahakkümcü meta yapısal siyasal ve ekonomik odaklar parçalanarak temsil ve değer kapasitelerini artırmaktadırlar. Ancak bu kez de postmodernizmle dışsal gerçekliğin mutlak bilgisinin olduğu ve bunun üzerine bina edilen sosyal ve kültürel saikler reddedilince, modern toplumda yapısalcı çabalarla insan biliminin evrensel değişmez özününün bulunulabileceği düşüncesi de terkedilmektedir. Postmodern toplumda insan ve oluşturduğu toplum, parçalanarak mekan ve zaman önemini kaybetmektedir (Tekeli, 2011: 18). Bu bakımdan postmodernizm, anlaşıldığı üzere modern bilgi kuramını (epistemoloji) kökünden eleştirmekte, mekanik (kapalı, gayri şahsi) yapı anlayışına karşı çıkmakta ve mekanik-somut yönlerin yanı sıra manevi-soyut yönler de vurgu yaparak, bireyi, toplumsal yaşamı ve bilimi etkileyen neredeyse tüm alanlarda yeni düşünceleri öne çıkarmaktadır. Bu bağlamda modern döneme özgü mevcut toplumsal ilişkiler, yaşam biçimleri, üretim biçimi, tüketim anlayışı, siyaset ve yönetim anlayışı, sanat ve estetik anlayışı, postmodern dönemde yerini farklı anlayışlara bırakmaktadır (Doğan, 2015a: 280; Işık ve Öztürk, 2009: 432-435).

Postmodernizm, modernizm sonrasına ait bir kavramdır, ondan bir kopuşu simgelemektedir ve bu kavram, etkili olmaya başladığı yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra sanat, kültür, siyaset, toplum, hukuk ve yönetim alanlarını ayrı ayrı etkilemiş ve her alada paradigma düzeyinde dönüşümlere yol açmıştır. Nitekim postmodernizmin etki alanına aldığı ve dönüştürdüğü yapılardan veya alanlardan biri de kamu yönetimi disiplini ve pratiğidir. Ancak bunun tam aksi yönde postmodernizmin modernizmden mutlak anlamda bir kopma değil, bunun devam eden bir süreç olduğu, birbirlerini tamamladıkları yönünde fikir ve görüşler de bulunmaktadır (Aslan ve Yılmaz, 2001: 94; Yıldırım, 2010: 388).

II. POSTMODERNİZM VE KAMU YÖNETİMİNDE KURAM

II.I. Postmodernizm ve Kamu Yönetimi: Postmodern Kamu Yönetimi

Postmodernizm, modernliğin temel belirleyicileri olan “akılcılığın, rasyonel kapitalist değerlerin, bürokrasinin, uzmanlaşmanın, merkeziyetçiliğin, hiyerarşinin, kimlik belirlemelerinin ve dolayısıyla modern devlet yapısının” reddiyesine dayanmaktadır. Bu bağlamda postmodern devlet anlayışı da “devleti arka plana itip bireyi öne çıkararak belirsizliği, parçalılığı, kültürel çoğulculuğu” savunmaktadır (Şeyhanlıoğlu, 2007: 88; Frederickson vd., 2012: 142; Clegg, 1997: 181; Doğan, 2008: 399; Cooper, 2015: 31). Postmodernizmin; “benzerliklerden çok farklılıkları, evrensellikler yerine aşırı çoğulculuğu, bütüncül yaklaşımlar yerine bölünmeyi, nedensel kuram yerine önceden tahmin edilemez analizleri” öne sürmesi, toplumun diğer alanlarının yanı sıra kamu yönetimi alanında da bir dönüşümü, değişim istemini veya bakış açısı değişikliğini ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda postmodernizm ile kamu yönetiminde “merkeziyetçilikten uzaklaşan, yerelliği, yerinden yönetimi, yatay örgütlenmeyi ve esnek uzmanlaşmayı ön plana çıkaran görev örgütlenmeleri, genel birimler yerine ayrık yapılar, geçici ya da kendiliğinden oluşan (ad hoc) yapılanmalar” meydana gelmiştir (Yıldırım, 2009: 390; Ergun, 1997: 13; Bogason, 2005: 241; Basu, 2004: 151-152; Hassard, 1994: 317).

Postmodernizme bağlı kamu yönetimi ya da postmodern kamu yönetimi, modern kamu yönetimine dair sabitlenen, şeyleştirilen ve doğru olarak kabul edilen kavram ve anlayışlara karşı duruş sergilemektedir (Şener, 2007: 41). Postmodern kamu yönetimi “demokratik, insan haklarına saygılı, temel işlevlerini yerine getirirken meşru hareket eden, aşırı merkeziyetçilikten uzaklaşmış, mümkün olduğunca yerelleşmiş, bazı işlerini özel sektöre bırakmış, büyük ölçüde özelleşmiş, sivilleşmiş, halkın istek ve beklentileri doğrultusunda politika belirler” bir yapıya sahiptir (Genç, 2010: 152). Bunlara ek olarak postmodern kamu yönetiminin 1990’lı yıllardan sonra söylem ve uygulama anlamında cisimleşmiş en önemli yansıması “yönetişim”dir (Yalçın, 2010: 328). 1980’li yıllarda ise bu görevi “yeni kamu işletmeciliği” yerine getirmiştir (Şener, 2005: 12; Özcan ve Ağca, 2010: 8-10). Nitekim postmodern kamu yönetiminde bürokrasi kırılarak, yurttaşlık bilincinin gelişmesine koşut olarak gönüllü ve kar amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşlarının önemi de artmıştır (Işık ve Öztürk, 2009: 436). Bunun sonucu olarak da postmodern kamu yönetiminde parçalanmışlık, meşruiyet, demokrasi, diyalog, müzakere, yerellik, esneklik, katılım ve çoğulculuk gibi kavramlar ve özellikler amaçsal nitelik kazanarak ön plana çıkmaktadırlar.

II.II. Postmodern Kamu Yönetimi İçin Farklı Yaklaşımlar ve Kuram Analizi

Kamu yönetimi disiplininin 19. yy.’dan sonra gelişim sürecinde, başlangıç evresini meydana getiren geleneksel kamu yönetimi anlayışı ya da dönemi, moderniteyle uyuşmaktadır (Doğan, 2016: 1796). Dolayısıyla kamu yönetimi bilimi, 20. yy.’ın ikinci yarısına kadar, belirgin bir biçimde klasik nitelikler göstermiştir. Bu dönemde kamu yönetimi disiplini, ABD ve Kıta Avrupası kaynaklı olarak daha çok örgüt, hukuk ve kısmen siyaset bilimi kuramlarıyla açıklanmış ve geliştirilmeye çalışılmıştır. Yine bu dönemde modern esaslı kamu yönetimi disiplin ve pratiği, daha çok kapalı, mekanik ve bürokratik olarak düşünülmüştür. Ancak, özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra, öncelikle araçsal boyutta olmak üzere, kamu yönetimi disiplininde katılım, çoğulculuk ve demokratikleşmeye dayalı yaklaşım ve kuramlar ortaya atılmıştır. Bundan sonra kamu yönetimi disiplini, siyaset, toplum, psikoloji ve felsefe gibi farklı akademik disiplinlerle ilişkilendirilerek açıklanmaya çalışılmakta ve farklı siyasal ideolojilere dair yaklaşım ve kuramlarla da desteklenmektedir. Ayrıca bu dönemde postmodernizm tartışmaları da kamu yönetiminin bilimsel manada seyri açısından büyük önem taşımaktadır (Doğan, 2015a: 286; Parlak ve Doğan, 2016: 113). Dahası bu süreçten sonra kamu yönetimi disiplini, çok farklı bilimsel çalışmalara konu olarak,

metodolojik zenginlik içerisinde boğulmakta, belirli bir tarihsellik (ontoloji) üzerindeki (modernite) zemininden kayarak kimlik krizleriyle de karşılaşmaktadır. Nitekim kamu yönetiminin yaşamış olduğu bu kimlik krizini ya da bunalımını ortadan kaldırmak için zenginleşen metodolojiyi ve epistemolojiyi bir çatı altında toplamak elzem gibi görünmektedir (Parlak ve Doğan, 2016: 80).

Postmodernizm, kamu yönetiminde asıl olarak 1970’li ve 1980’li yıllardan sonra etkili olmaya başlamıştır (Ergun, 1997: 4). Modern döneme özgü ortodoks kamu yönetimi² karşısında postmodern anlayışın iki farklı alanda geliştiği söylenebilmektedir (Özcan ve Ağca, 2010: 7; Şener, 2007: 38; Gruening, 2001: 9):

- Birincisi, 1970’li yılların post-fordist, esnek üretim dalgasını takip eden post-bürokratik anlayıştır ki bu yaklaşımın kamu yönetimindeki postmodern yansıması “yeni kamu işletmeciliği” şeklinde olmuştur (Örgüt-kuramsal yaklaşım).
- İkincisi ise 1990’lı yılların doğrudan “postmodern” niteliğiyle anılan Amerika merkezli radikal “söylem kuramıdır” (Söylem-kuramsal yaklaşım).

Bu dönemlerde kamu yönetiminde kuramsal olarak tartışılan konuların başında da katılımcılık, çoğulculuk ve demokrasi gelmiştir. Bu farklı yaklaşım ve kuramlardan önem arz edenleri aşağıda Tablo 1’de gösterilmiştir. Bu farklı yaklaşımlardan, 1990’lı yıllardan sonra postmodern felsefe kamu yönetimi kuramlarında daha fazla etki yaratmıştır ve söylemsel olarak da kavramsallaştırılmıştır (Şener, 2005: 12; Üstüner, 2003: 366; Ergun, 2003: 607; Güler, 2003a: 539; Bogason, 2015). Postmodern kamu yönetimi kuramcılarının göre, Fox, Miller ve Farmer vd. gibi, günümüzde batı demokrasisinin bazı sorunlar nedeniyle etkin bir biçimde işlemediği görülmektedir. Postmodern kamu yönetimi kuramcıları, halk katılımı konusunda geleneksel yaklaşıma şüpheci ve eleştirel bir çizgide durmakta, kamu yönetiminin meşruiyeti açısından halkla diyalogunun geliştirilmesinin gerekli olduğunu düşünmektedirler (Genç, 2010: 152). Dolayısıyla bu kuramcılar ve öncülleri, kapitalizme ve onun siyasal-ekonomik tezahürü olan temsili liberal demokrasiye temelden karşı çıkmamakta, ancak aksayan yönlerinin toplumsal bağlamda katılım, çoğulculuk, eşitlik ve müzakere ile çözülebileceğini vurgulamaktadırlar (Yalçın, 2010: 338).

Tablo 1. 1970 Sonrası Kamu Yönetimi Kuramları

1970-1990	1990 Sonrası (*)
Yeni Kamu Yönetimi	Söylem Kuramı
Demokratik Yönetim ya da Kamu Seçimi	Karşı-Yönetim (anti-administration)
Radikal Kamu Yönetimi	Çoğulcu Kamu Yönetimi

* Postmodern felsefenin baskın olduğu kuramlar

Kaynak: Şener, 2005: 12.

Klasik ya da geleneksel (ortodoks) kamu yönetimi kuramlarının çeşitli yönlerden sorgulanması ve 1930’lu yıllardan sonra kamu yönetimi kuramlarının gelişimi açısından

² Modern döneme ait ortodoks kamu yönetimi, Woodrow Wilson (siyaset-yönetim dikotomisi), F. Winslow Taylor (bilimsel-işletimsel yapı) ve Max Weber (bürokrasi teorisi)’in etkisiyle ortaya çıkmıştır. Buna göre modern kamu yönetimi, “yönetimde rasyonelliği, etkinliği, hiyerarşik kontrolü, politika ve yönetim ayrımını” destekleyen bir anlayışı ifade etmektedir. Dolayısıyla ortodoks (old) kamu yönetiminin karakteristikleri şu şekilde sıralanabilmektedir: (Fox ve Miller; Denhardt ve Denhardt’dan aktaran Özcan ve Ağca, 2010: 7):

- Kamu yönetimi politik olarak nötrdür,
- Devletin görevi hizmetlerin dağıtımıdır ve bunun için de ideal örgüt yapısı merkezi bürokrasidir,
- Programlar yukardan-aşağı kontrol mekanizmalarıyla uygulanır ve sapmalar oldukça sınırlıdır,
- Bürokrasi kapalı bir sistem gibi işlev görür ve bu yüzden vatandaşın katılımı sınırlıdır,
- Kamu yönetiminde verimlilik ve rasyonalite en önemli iki değerdir,
- Kamu idarecileri politika yapmada merkezi bir rol oynamaz, bunun yerine kamu amaçlarını gerçekleştirmekle görevlidir.

(Rosenbloom vd., 2009: 148-150; Shafritz vd., 2013: 228-230), burada üç önemli kuramcının ve eserinin belirtilmesi önem arz etmektedir. Bunlar; 1933 tarihinde yayınlanan Elton Mayo'nun "Endüstriyel Uygarlığın İnsani Sorunları (The Human Problems of an Industiral Civilization)" adlı eseri, 1948 tarihinde yayınlanan Herbert A. Simon'un "İdari Davranış (Administrative Behavior)" adlı eseri ve 1948 yılında yayınlanan Dwight Waldo'nun "İdari Devlet (The Administrative State)" adlı eseridir. Bu eserler, 19. yüzyılın sonunda 1887 yılında yayınlanan ABD'li Woodrow Wilson'un "İdarenin İncelenmesi (The Study of Administration)" adlı makalesi ile (Güler, 2003a: 533; Ergun, 2004: 341; Eryılmaz, 2010: 12) bir akademik disiplin hüviyeti kazanan kamu yönetiminin gelişim göstermiş olduğu klasik yönetim kuramlarını farklı yönlerden sorgulayarak, kamu yönetiminde verimliliğin, çoğulculuğun ve katılımın örgüt için araçsal yönüne vurgu yapmışlardır. Ayrıca bu kuramcılar, Amerikan pragmatizminin gelişiminde de etkili olmuş ve bu etki, 1980'li yıllardan sonra kamu yönetimi disiplininde söylem, tartışma ve uygulama düzeyinde tekrar ortaya çıkmıştır (Şener, 2005: 2; Yalçın, 2010: 282-284). Dolayısıyla kamu yönetiminin gelişimi açısından bu kuramlar, örgütlerde insani (sosyo-psikolojik)-davranışçı yöne vurgu yaparak verimliliğin gelişiminde örgüt içi katılımcılık nosyonunu öne çıkarmışlardır (Simon vd., 1985: 17). Bu nosyon, daha sonrasında kamu yönetimi kuramlarının farklı yönleri (verimlilik, katılım, demokrasi) ele alıp gelişmesinde büyük düzeyde etki yaratmıştır.

Daha sonrasında kamu yönetimi kuramlarının toplumsal genişlikte katılım ve çoğulculuk (Şener, 2005: 2), dolayısıyla postmodern felsefe açısından temellerinin ise, 1968 tarihli "Yeni Kamu Yönetimi Okulu"³ (Thompson, 1972: 620; Lamidi, 2015: 21) ve 1970'li tarihlerde Vincent Ostrom tarafından kuramsal analizi yapılan "Demokratik Yönetim" gibi farklı yaklaşımlara dayandığı söylenebilmektedir. Bunlara ek olarak 1983 yılında Amerikalı akademisyenler, James Perry ve Kenneth Kraemer, "Kamu İşletmeciliği: Kamu ve Özel Yönetim Perspektifleri (Public Management: Public and Private Perspective)" başlıklı kitapları ile kamu işletmeciliği biliminin doğuşunu ilan etmişlerdir. Bu yeni bilimin temel amaç ve özellikleri dört madde altında şu şekilde belirlenmiştir (Üstüner, 2003: 366):

- Kamu örgütlerinin üstlendikleri görevleri yerine getirmelerinin yol ve biçimlerini anlamak ve geliştirmek,
- Bunu yaparken özellikle "yürütme erki" ve bunun kapsadıklarını temel analiz birimi olarak ele almak,
- Kamu yöneticilerinin daha yetkin bir biçimde donanımlı duruma getirilebilmelerini sağlayacak etkili araç ve teknikleri geliştirmek,
- Yöntemsel olarak kesimler ve örgütler arası karşılaştırma teknikleri üzerinde yoğunlaşmak.

1970'li yıllar sonrasında ortaya çıkan kamu yönetimine ilişkin yeni kuramlar, yönetim biliminin üç klasik savını reddetmektedir (Şener, 2005: 12). Bunlar; "en iyi tek yol", "yönetim-siyaset ayrımı" ve "bürokrasi"dir. Kamu yönetiminde 1970'li ve 1980'li yıllarda etkili olan en önemli kamu yönetimi kuramı, kamu işletmeciliğine dayalı olan yeni kamu yönetimidir. Christopher Hood (1991: 4-5; 2001: 12553-12556), yeni kamu yönetiminin ilkelerini ve özelliklerini şu şekilde ifade etmektedir:

- Kamu harcamaları ve personeli üzerinde hükümet tasarrufunun azaltılması,
- Yerindelik ilkesi ve performans çerçevesinde hükümet kurumlarının özelleştirilmesi,
- Kamu hizmetlerinin üretimi ve dağıtımında, özellikle bilgi teknolojileri ile özerkliğin sağlanması,
- Politika yapımı, karar verilmesi, hükümet içi organizasyonlar ve kamu yönetiminde geleneksel uzmanlaşmanın gözden geçirilmesi.

Vincent Ostrom, 1974 tarihinde yayınlanan "Amerikan Kamu Yönetiminde Entelektüel Kriz (The Intellectual Crisis in American Public Administration)" adlı eserinde kamu yönetimi

³ Yeni Kamu Yönetimi Okulu veya Hareketi, 1968 yılında Dwight Waldo'nun öncülüğünde, H. George Frederickson, Henry Lambright ve Frank Marini organizatörlüğünde düzenlenen bir konferans sonucunda doğmuştur (Frederickson'dan aktaran Yalçın, 2010: 233). Bu hareket, aynı zamanda, merkezi ABD'nde bulunan bir yerleşim yeri olan Minnowbrook'ta doğması nedeniyle "Minnowbrook Yaklaşımı (The Minnowbrook Perspective)" olarak da anılmaktadır.

disiplininin kurucusu olarak Woodrow Wilson'un geliştirmiş olduğu ilkeleri, Amerikan siyasi sisteminin anayasal düzenlemeleri çerçevesinde tartışmaktadır (Kirlin, 1996: 417). Ostrom, katılımı bir değer olarak ele alıp "kamu seçişi" bağlamında kurgulayarak Weberyen bürokratik yönetim yerine "demokratik yönetimi" savunmaktadır (Şener, 2005: 14; Harmon ve Mayer, 1986: 251-256; Hughes, 2014: 159). Ostrom'a göre demokratik yönetim tek merkezli değil, çok merkezlidir (Wagner, 2005: 184). Ostrom, geliştirmiş olduğu demokratik yönetim yaklaşımı ile kaynakların kullanılmasında verimliliğin en yüksek düzeye çıkarıldığı, rekabetçi, tüketici tercihlerinin en iyi şekilde gerçekleştirildiği bir kamu yönetimi dizayn etmektedir (Ostrom'dan aktaran Aksoy, 2003: 556).

Patrick Dunleavy, geliştirmiş olduğu "radikal kamu yönetimi" anlayışı ile şu iddiaları öne sürmüştür: Kapitalizmin döngüsel krizlerinden kaçınmak mümkün olmadığına göre kamu yönetiminde de ister istemez krizler olacaktır. Bu gibi durumlarda kamu yönetiminin yapması gereken toplumsal bir pozisyon almasıdır. Kamu yönetimi bu noktada "eşitlikçi katılıma" önem vermelidir ve bunun temelleri de Jürgen Habermas'ın görüşlerine dayanmaktadır (Şener, 2005: 13). Dunleavy'nin görüşleri, yeni kamu yönetiminin (işletmeciliğinin) "katılım, performans ve bürokratik davranış" ilkelerinin veya kavramlarının önem kazanmasında büyük bir etki yaratmıştır (Dunleavy ve Hood, 1994: 9; Dunleavy vd., 2005).

H. George Frederickson ve arkadaşları (2012: 99-100) "Kamu Yönetimi Kuramı El Kitabı (The Public Administration Theory Primer)" adlı eserlerinde ve Frederickson (1997: 8-15; 2012: 251) da 1970'li yıllarda yazdığı makalelerinde, yeni kamu yönetimi işletmeciliğinin güçlenmeye başladığını söyleyerek, "demokratik yönetim, sosyal eşitlik, vatandaşlık, etik ve yerelleşme" kavramlarına dikkat çekmiştir.

1990'lı yıllarda ise geliştirilen kuramlar, daha önce sorunlaştırılan alanların reddine dayanmaktadır ve "postmodern" olarak adlandırılan kuramlar sayesinde bürokrasi dışında yeni mekanizmalar aranmakta, hakikatler yerini geçici doğrulara veya "söylemsel olarak oluşturulmuş geçici iletişimsel doğrulara" bırakmaktadır (Şener, 2005: 15). Böylece de pozitif kamu yönetimi anlayışına somut ve söylemsel düzeyde karşı çıkmıştır (Lalor, 2014: 197). Çünkü modern kamu yönetimi, bir ortak olarak vatandaşların katılım etkinliği ve bir müşteri olarak vatandaşların sorumluluğu arasında bir tansiyona neden olmaktadır (Vigoda, 2002: 527).

Charles J. Fox ve Hugh T. Miller, 1990'lı yıllardan sonra postmodernizme bağlı bir biçimde, Habermas gibi düşünürleri de işe katarak bir kamu yönetimi kuramı temeli kurmayı amaç edinmişlerdir (Şener, 2005: 15). Nitekim Fox ve Miller, 1995 yılında yayınladıkları "Postmodern Kamu Yönetimi: Diyaloga Doğru (Postmodern Public Administration: Towards Discourse)" adlı kitaplarında kamusal sorunların çözümünde ve kamu politikalarının alınmasında demokrasinin daha işlevsel hale gelmesi için halk katılımını konuşma veya diyalog olarak bir gereklilik olarak görmektedirler (Gruening, 2001: 9; Fox ve Miller, 2007: ix; Fox ve Miller, 1993: 14). Bu süreçte Fox ve Miller'a göre iki çeşit kategori vardır: "Bu iki kategori de onların savundukları görüşe uymamaktadır. Bunlardan ilki, seçkinlerin baskın olduğu, başka kimsenin konuşulmadığı few-talk'tur. İkincisi ise, herkesin konuşabildiği hiçbir sınırlamanın olmadığı many-talk'tur. Ancak bunlara göre her ikisi de yanlıştır. Önerdikleri yöntem ise, ne sadece uzmanların, ne de herkesin katıldığı some-talk'tır" (İnanç ve Erdoğan, 2006: 14). Esas olarak Fox ve Miller, kamu yönetiminde demokratik müzakere kanallarının açık tutulmasını savunarak politik bir "söylem kuramı"ni desteklemektedirler (Yalçın, 2010: 332). Nitekim Fox ve Miller, ontolojik temellerini radikal bir dönüşe dayandırarak, "şeyleştirmelerden" kaçınmak için varsayımlarında "Giddens'in yapılaşma kuramından, Berger ve Luckman'ın "gerçekliğin sosyal inşasını"ndan, Merleau-Ponty'nin fenomenolojisinden ve kuantum fiziğinin esaslarından yararlanarak "kamu enerji alanı" kavramına ulaşmaktadırlar. Bundan sonra da hiyerarşik kontrolün geçerli olduğu bürokrasinin yerine "alan" geçmiş olmaktadır. Sonuçta ise kamu enerji alanı, sosyal-politik söylemin şekillendiği, kamu politikalarının belirlendiği alan olmaktadır (Özcan ve Ağca, 2010: 12).

O. C. McSwite da 1996 yılında yazdığı "Postmodernizm, Kamu Yönetimi ve Kamu Yararı (Postmodernism, Public Administration and the Public Interest)" adlı makalesinde Fox ve Miller gibi söylem kuramından hareket ederek kamu yönetiminin demokratik meşruluk amacıyla kamu yararını gözeterek toplumda diyaloga dikkat çekmektedir (McSwite, 1996: 198-199; Yalçın, 2010: 321).

Robert B. Denhardt ve Thomas J. Catlaw ise “Kamu Organizasyon Kuramları (Theories of Public Organization)” adlı eserlerinde postmodern kamu yönetimi alanında diyaloga vurgu yaparak kamu yönetimi kuramlarının (özellikle yeni kamu işletmeciliği yaklaşımını vatandaşlık, eşitlik ve toplumsallık açısından eleştirerek) geldiği aşamayı “yeni kamu hizmeti” dönemi olarak adlandırmaktadırlar (Denhardt ve Catlaw, 2015: 198-199; Denhard ve Denhardt, 2007: 42). Nitekim yeni kamu hizmeti yaklaşımı, kamu yararının tek üstün/yüce değer ve farklı çıkarların bir araya gelmesi ile oluştuğunu savunarak; kamu, özel ve sivil toplum örgütleri arasındaki ortak ihtiyaçları karşılayan bir koalisyonu ifade ettiğini belirtmektedir. Hesap verebilirlik çerçevesinde kamu görevlilerinin sadece yasal ve siyasal sorumluk sahibi olması değil bunun yanında topluma, siyasi kurallara, profesyonel kurallara, vatandaşın talep ve çıkarlarına da duyarlı olması gerektiğini anlatmaktadır. Nitekim yeni kamu işletmeciliği, “özelleştirme, performans ölçümü, müşteri hizmetleri üzerinde odaklanırken”; yeni kamu hizmeti, demokratik idealler ve haklar temeline dayanmaktadır (Genç, 2010: 149). Sonuç olarak yeni kamu hizmeti esas olarak, “*demokratik vatandaşlık, sivil toplum, örgütsel hümanizm ve söylem kuramına*” dayalı yeni bir kamu yönetimi hareketinden bahsetmektedir ve bunu “yeni kamu hizmeti (new public service)” olarak adlandırmaktadır (Özcan ve Ağca, 2010: 16).

David John Farmer da, kamu yönetimi kuramı çerçevesinde “anti-yönetim (anti-administration)” yaklaşımını geliştirmiştir (Şener, 2005: 15; Farmer, 2007: 1212). Farmer, “Kamu Yönetiminin Dili (Language of Public Administration)” adlı eserinde postmodernizmi çeşitli boyutları ile inceleyerek, kamu yönetimini esaslı bir biçimde değiştirmeyi ve dönüştürmeyi amaçlamıştır. Farmer, kamu yönetimini değiştirmek için kamu yöneticilerinden oynadıkları dil oyunlarını değiştirmesini istemiştir. Genel olarak öne sürdüğü kamu yönetiminde bilginin düzenlenmesidir. Farmer’a göre postmodern bir inceleme, “imgelem, yapıbozum, yersiz-yurtsuzlaştırma ve farklılık” olmak üzere dört analitik öğeye dayanmalıdır. Modern düşündeki rasyonalizasyonun yerini postmodern düşüncede imgelem oluşturmaktadır. Buradan anti-yönetim yaklaşımına ulaşan düşünür, kamu yöneticilerinin tek boyutlu rasyonel düşünceden kurtularak, paradokslarla çelişkilerle boğuşmaya hazır olmalarını ifade etmektedir (Okçu, 2003: 110-111). Yine Farmer, “Perspektif İçerisinde Kamu Yönetimi: Çoklu Lensler Aracılığıyla Teori ve Pratik (Public Administration in Perspective: Theory and Practice Through Multiple Lenses)” adlı eserinde 11 perspektif sunarak (Marshall, 2011), yönetimin ussal ve rasyonel yönlerinin aşılması için postmodern öneriler getirmiştir.

Michael Spicer, değer çoğulculuğunu ifade eden “çoğulcu kamu yönetimi” yaklaşımını geliştirmiştir. Ona göre monist tekçi kamu yönetimi yerine plüralist (çoğulcu) kamu yönetimi işlemelidir (Şener, 2005: 16; Spicer, 2005: 672). Spicer, tekçi kamu yönetimini benimsemenin siyasal bir boyutundan da bahsederek tekçi kamu yönetiminin ussal, araçsal ve apolitik olacağını söylemektedir (Şener, 2005: 17). Bunun için de tekçi kamu yönetiminin aşılabildiği çoğulcu kamu yönetimine geçilmesinin bir siyasal sorun olarak toplumdaki değer çatışmalarının demokratik yollardan uzlaşmaya varması gerektiğini belirtmektedir. Bunun için de Spicer, postmodernizme dayalı olarak kamu yönetimi alanında davranışsal boyutu ön plana taşımaktadır (Bogason, 2008: 359; Spicer, 2001: 98).

III. POSTMODERN KAMU YÖNETİMİ EKSENİNDE YÖNETİŞİM YAKLAŞIMI

III.I. Yönetişim Kavramı

Yönetişim, 1989 yılında Dünya Bankası⁴ (DB) tarafından hazırlanan bir raporda (Sahara Altı Afrika: Krizden Sürdürülebilir Gelişmeye, uzun dönem perspektifli bir çalışma-Sub-Saharan Africa:

⁴ Yönetişim kavramının ortaya çıkmasında asıl olarak DB’nin 1989 yılında Afrika ülkeleri için hazırladığı bir rapor öne çıkmıştır. DB’nin bu raporuna göre yönetişim, “bir ülkenin ekonomik ve sosyal kaynaklarını, kalkınma amaçlı bir bakış açısıyla yönetmede iktidarın kullanılma biçimi” olarak tanımlanmaktadır. Neo-liberalizmin ikinci kuşak yapısal reformlarının uzantısının da bir ürünü ya da yansıması olan yönetişim, kamu

From Crisis to Sustainable Growth: a long-term perspective study), Sahara Altı Afrika ülkelerindeki kalkınmacı yönetimi geliştirmek ve yolsuzluğu azaltarak iyi yönetimi tesis etmek amacıyla ortaya atılmış bir kavramdır (Alence, 2004: 163-164). Bu dönemden sonra yönetim kavramı, akademide ve güncel siyasette temel tartışma konularından biri haline gelmiş ve popüleritesini artırmıştır. Yine 1990'lı yıllardan sonra yönetim, diğer ABD orjinli uluslararası örgütler ve Avrupa Birliği-AB tarafından da benimsenerek geliştirilmiştir (Sobacı, 2007: 220; Trnski, 2016).

Yönetişim yaklaşımı, ABD'de David Osborne ve Ted Gaebler'in 1993 tarihinde yazdıkları ünlü çalışmaları olan "Girişimci Devlet: Girişimci Ruh Kamu Sektörünü Nasıl Dönüştürüyor (Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector)"da ortaya atıkları "*kürek çeken değil dümen tutan devlet*" sloganıyla gündeme gelmiştir. Bu yeni devlet anlayışında, pasif tüketicilikten ziyade katılımcı demokratik vatandaşlık anlayışı güçlenmektedir (Beyhan, 2008: 58; Goodin vd., 2006: 15). Bu bağlamda devlette, hizmet sunum yöntemlerinde ya da politik karar alma sürecinde değişime gidilerek sivil toplum ve özel sektör de ortak olarak görülmektedir (Güzelsarı, 2003: 23). Bu anlayış sonrasında devlete etkin ya da düzenleyici bir rol biçilmektedir. Ayrıca, yönetişimin kuramsal dayanakları arasında; "kurumsal ekonomi, uluslararası ilişkiler, örgütsel çalışmalar, iktisadi gelişmeye dönük çalışmalar, politika bilimi, kamu yönetimi" gelmektedir (Stoker'dan aktaran Özer, 2006: 64). Diğer yandan yönetim kavramının literatürdeki altı farklı kullanım biçimi; "minimal devlet olarak yönetim, kurumsal ya da şirket yönetişimi, Yeni Kamu İşletmeciliği olarak yönetim, iyi yönetim, sosyo-sibernetik bir sistem olarak yönetim ve kendi kendini organize eden networkler olarak yönetim" şeklinde sıralanmaktadır (Rhodes'dan aktaran Bayraktar, 2015: 75). Bu çerçevede yönetişimin, son derece kapsamlı bir kavram, olgu ve yaklaşımlar setinden meydana geldiği söylenebilmektedir. Çünkü yönetim farklı disiplinlerin kavram, yaklaşım ve kuramlarıyla ilişkilendirilerek açıklanmaktadır.

Yönetişim olgusu, sivil toplum kuruluşlarının siyasal karar verme süreçlerindeki oynadıkları rolleri artırmakta ve katılımcı demokrasinin temeli bağlamında birey kavramı yeniden tasarlanmaktadır (Göymen, 1999: 75). Bununla beraber yönetim kavramı, açık olarak kamu yönetimi, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında cereyan eden karışık bir sistem ve bunların birbirleriyle olan ilişkiler ağı ve de karşılıklı etkileşimine vurgu yapmaktadır (Clark, 2000: 3; Kooiman, 2003: 5). Yönetişim, merkezi ve yerel yönetimlerde "*temsil, katılım ve denetimin, etkin bir sivil toplumun, hukukun üstünlüğünün, açıklık ve hesap verme sorumluluğunun, kalite ve ahlakın, kurallar ve sınırlamaların, rekabet ve piyasa ekonomisi ile uyumlu alternatif hizmet sunum yöntemlerinin*" bulunduğu bir siyasal ve ekonomik düzeni ifade etmektedir (Başaran, 2008: 43). Nitekim Tekeli'ye göre de, yeni devlet ve toplum düzeninde "*çoğu toplumda, önceden belirlenen bir ortak amacı gerçekleştirmek için, tek öznel, merkezi, hiyerarşik bir işbölümü içinde üretim yapan, kaynak ve yetkileri kendinde toplayan yönetimden, önceden belirlenen bir iyiye (amaca) doğru değil, insan haklarına dayalı performans ölçütlerini gerçekleştirerek, çok aktörlü, yerinden yönetimi, ağsal ilişkiler içinde, kendi yapmaktan çok toplumdaki aktörleri yapılabilir kılan, yönlendiren ve kaynakların yönlendirilmesini kolaylaştıran yönetim anlayışına*" geçilmektedir (Göymen, 2010: 88). Tüm bunlardan sonra yönetim kavramı, öz olarak, farklı toplumsal aktörler arasında politik karar alma süreci ya da hükümet etme siyasetinde katılımcılığa, demokrasiye ve işbirliğine dayanan (Kaufmann vd., 2009: 5), içerisinde birçok farklı yaklaşım ve kuramların yer aldığı, kapsamlı ve bütünleşik bir olgu, devlet anlayışı ya da politik hükümet süreci olarak değerlendirilebilmektedir.

III.II. Postmodern Kamu Yönetimi ve Yönetişim

Postmodern kamu yönetimi, daha önce de belirtildiği gibi saf olarak 1990'lı yıllardan sonra kamu yönetimi kuramlarını etkilemiştir. Bu dönemde, kamu yönetimi ile ilgili geliştirilen düşünce, yaklaşım ve kuramların temelinde postmodern esintiler yer almıştır (Şenel, 2005: 12). Nitekim yönetim de 1990'lı yıllardan sonra ABD kaynaklı örgütler ve bilim insanları tarafından ortaya atılan

yönetiminde iktisadi kökenli etkinlik ve verimliliğin (birinci kuşak yapısal reformlar) yanı sıra siyasal içerikli olarak demokratikleşmeye vurgu yapmaktadır (Doğan, 2016: 1800).

ve geliştirilen bir yaklaşımdır. Yönetişim, esas manada liberal demokrasiye dayalı politik-yönetimsel bir kuram olarak düşünülebilmektedir. Çünkü yönetişim, yeni kamu yönetiminin ileri bir aşaması olarak, örgütsel-verimlilikten çok demokrasiye dayanmaktadır (Doğan vd., 2012: 88). Yukarıda belirtildiği gibi postmodern kamu yönetiminin kuramsal olarak inşa edilmesinde eser veren ve görüş bildiren bilim insanları da daha çok, kamu yönetiminde demokratiklik, katılımcılık, müzakere ve çoğulculuğa vurgu yapmaktadırlar. Postmodern kamu yönetimi, “yerinden yönetimci, esnek, ağ yapılı, açık, demokratik ve etik” esaslıdır. Bu bağlamda postmodern dönemde, kuruluş aşamasında kamu yönetiminde ihmal edildiği sanılan siyasal, toplumsal, psikolojik ve felsefi kavramlardan destek alınarak postmodernizme dayalı yeni bir zemin kurulmak istenmektedir. Yönetişim de bu zemin üzerinde yükselen somut bir model, anlayış veya kuram olarak görülebilmektedir.

Yönetişim yaklaşımı, çok aktörlü ve yatay ilişkilere dayalı olarak, yöneten-yönetilen ilişkilerinin yeniden yorumlanması olarak görülmektedir ve yerelleşme, sivil toplum, demokrasi ve katılım boyutlarının kesişme noktasında yer almaktadır. Bu bağlamda neo-liberalizm⁵’in yeni siyaset teorisi “katılımcı demokrasi” iken, yeni kamu yönetimi teorisi de “yönetişim” dir. Yönetişim, gerçek manada “Yeni Sağ (New Right)” ideoloji ile bütünleşen yeni çağın yönetime dair esas söylemidir (Parlak ve Doğan, 2016: 97-98). Bu çerçevede yönetişim, küresel neo-liberalizmin 1990’lı yıllarda biçim değiştirerek desteklemiş olduğu (Güzelsarı, 2004: 11), kamu yönetimindeki demokratikleşme ve düzenleyici-etkin devlet söylemlerinin merkezinde yer almaktadır (Doğan, 2016: 1800). Nitekim postmodern kamu yönetimine dair devletin rolünü azaltan ve sınırlandıran özelleştirme ve serbestleştirme gibi uygulamalar ve politikalar daha çok neo-liberal reformların hâkim olduğu ülkelerde görülmektedir (Özer ve Önen, 2016: 200). Tüm bu bilgiler sonrasında yönetişim, katılımcı demokrasi, sivil toplum, çok aktörlü yönetim gibi kavramlara canlılık kazandıran postmodern bir kamu yönetimi kuramı olarak adlandırılabilir (Parlak ve Doğan, 2016: 97-98; Özer vd., 2016: 699). Nitekim postmodern bir devlette kamu yönetimi, yönetişim ile dönüşen yönetimin en iyi ifadesidir (Frederickson, 2004). Kamu yönetimi, esas amaç olarak yönetişime dayalı toplumun açığa çıkarılması için vardır (Raadschelders, 1999: 288). Bu bakımdan değerlendirildiğinde de kamu yönetimi, yönetsel bir süreç olduğu kadar, aynı zamanda toplumsaldır (Dong, 2015: 20). Kamu yönetiminde önde gelen postmodern kuramcılar (Fox, Miller, Farmer vd.), yönetişim modelinden de

⁵ Bazı bilim düşünürleri ve düşünce ekolleri tarafından neo-liberalizmin ve onun tezahürü olan yönetişimin katılımcı demokrasiyi güçlendirdiği ve yeni sağ ideolojinin buna destek sağladığı konusunda yoğun şüpheleri ve eleştirileri de vardır. Bu görüşler, esas olarak az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde teoride belirtilen durumların aksi yönde ya da yanılıcı bir süreç şeklinde geliştiği noktasında toplanmaktadır. Nitekim az gelişmiş ülkelerde neo-liberalizm, derin ekonomik krizler ve tahakkümcü bir kamusal politika durumunu ve sürecini beraberinde getirmiştir. Bunlara göre neo-liberalizm yoğun teknokrazi meydana getirmektedir ve yeni sağ da katılımcı demokrasi ile özdeşleşmemektedir. “Neo-liberal kuramda gerçekleştirilen ideolojik manevrayla, ekonomik liberalizmle siyasal liberalizm özdeşleştirilerek, devletin ekonomiye müdahalelerinin azaltılmasının, demokratikleşmenin ve sivil toplumun güçlendirilmesinin ön koşulu olarak sunulması sağlanıyordu. Böylece, neo-liberalizmin zayıflayan toplumsal desteği/meşruiyeti güçlendirilmeye çalışılıyordu. Bu doğrultuda, neo-liberalizme uygun yeni bir çoğulculuk anlayışı geliştiriliyor, bu çoğulculuk anlayışında sivil toplum kuruluşlarına özel bir rol veriliyordu. Ancak, neo-liberalizmin bu yeni çoğulculuk anlayışı, kamu politikalarının oluşturulma sürecini, çıkar gruplarının istemlerinin müzakere edildiği bir uzlaşma süreci olarak tasarlayan klasik çoğulculuk anlayışından kesin olarak ayrılıyordu” (Güler, 2003: 100; Ataay, 2007: 166). Yine neo-liberalizm, yönetişim ve teknokrazi boyutundaki en önemli eleştirel alanlardan biri de bağımsız idari otoriteler örneği üzerinden getirilmektedir. “Yönetişim ve siyasal iktidarın dönüşümü bağlamında üst kurullar (bağımsız idari otoriteler), kamusal otoritenin yerele devri ve otoritenin özerk, bağımsız ve yaptırım gücüne sahip yapılara terk edilmesi noktasında tartışma konusu yaratmaktadırlar. Bu çerçevede küreselleşme, neo-liberalizm ve post-fordist tarihsel birikim dönüşüm sürecinde devletin tüm toplumu kapsayıcı ve koruyucu rolünün aşınmış olduğu bir dönemde piyasaların rolünün artması, devletin düzenleme görevlerinin önem kazanması ve istidam olanaklarının esnekleştirildiği bir aşamada devletin birtakım alanlardaki siyasal iktidar gücünden dışlanması ve bu gücün üst kurullar bürokrasisi tarafından üstlenilmesi bazı çekinceleri de beraberinde getirmektedir. Nitekim neo-liberal politikalar, yasal bir çerçeve değişikliği yerine çoğunlukla fiili durum yaratılarak uygulanırken; yönetişim modeli, kanunlarla güvence altına alınarak kurumlaşmış bir dönüşüm sürecini örgütlemektedir. Yönetişim modeli için özelleştirme vb. diğer piyasa odaklı politikaların, devletin ve toplumun piyasalaştırılmasında sadece bir araç olarak görülmesi gerekmektedir. Yönetişim modelinin küresel sermayenin çıkarlarını gözetken bir yapı kurduğunu göz önünde bulundurmak zorunludur” (Bayramoğlu’ndan aktaran Doğan, 2015b: 161).

yararlanarak postmodern şartları-durumları kamu yönetiminin içerisine sokarak, katılım ve müzakereye dayalı tartışma ortamı yaratmaktadır (De Zwart, 2002: 486-488).

Diğer yandan, yönetim, çok aktörlü katılımcı (müzakereci) demokrasinin merkezinde de bulunmaktadır. Yönetim, çok boyutlu olarak katmanlar itibariyle tasarlandığında yeni bir olguya yol vererek gönderme yapmaktadır; “çok-katmanlı yönetim (multi-level governance)”. Çok-katmanlı yönetim, gücün, ulusal merkezi hükümetten, yerel yönetimlere ve hükümet dışı resmi olmayan yapılara (sivil toplum kuruluşları=non-governmental organizations) yayılmasıdır. Kısaca MLG olarak adlandırılabilir bu yönetim formunda, karar alma otoritesi ve dayanak, resmi ve resmi olmayan aktörlerle birlikte paylaşılmakta ve parçalı (particular) bir politik sistemi içermektedir (Cairney’den akıran Parlak ve Doğan, 2016: 110). Çok-katmanlı yönetim, postmodern dönemde politik sistemin sorunları karşısında bir ülkede merkez ve diğer toplumsal aktörler arasındaki sorunlara odaklanması ve müzakere kanallarını açması nedeniyle geniş bir biçimde yararlar sunabilmektedir (Gamble, 2004: v). Buna ek olarak müzakereci demokrasi bağlamında Habermas⁶’ın büyük katkı sağladığı “kamusal alan” yaklaşımının önemli köşe taşlarından biri olarak da değerlendirilebilen yönetim, politik sisteme bütün toplumsal aktörlerin açık olduğu müzakereye dayalı bir model de ortaya koymaktadır. Dolayısıyla yönetim, temelinde demokratik katılımcılık, sivil toplum, iletişim ve müzakerecilik olan kavramsal ve kuramsal bir zemin üzerine kurulmaktadır (Parlak ve Doğan, 2016: 109). Anlaşıldığı üzere yönetim yaklaşımı, siyaset bilimi, sosyoloji, iktisat, felsefe, işletme ve uluslararası ilişkiler gibi farklı akademik disiplinlerin ortak konusu olan çok boyutlu bir kurama dayanmaktadır. Bu kuramın temel yaklaşımları ise, katılım, sivil toplum, demokrasi, söylem, etik, egemenlik, otorite, piyasa, örgüt, eleştiri vb. kavramlardan gelmektedir. Sözü edilen bu kavramlar, kamu yönetimi disiplini açısından yeni kuramsal çalışmalarda bütünleştirilmektedir. Bu kuramsal çalışmaların cisimleştiği alanlardan biri de yönetimdir.

Yukarıdaki literatür çerçevesinde, postmodernizm, kamu yönetimi disiplini üzerinde 1970’li yıllardan sonra etkisini göstermeye başlamıştır. Nitekim bu dönemsellik iki aşamada incelenerek ele alınabilmektedir. Bunlardan ilk dönemde, 1970’li yılların sonunda siyasal, kültürel ve ekonomik alandaki olayların neticesi olarak kamu yönetimi yeni kamu yönetimi reformları ile dönüştürülmüştür. Bu dönüşümün arkasında, esas olarak postmodernizmin ekonomik alandaki yansımaları olan post-fordizm ve siyaset-yönetim alanındaki yansımaları olan post-bürokrasi gibi olgular bulunmaktadır. Yine bu dönemde örgüt bilimi ve pratiğindeki katılım ve çoğulculuk hareketlerinin teknik boyutlardan sıyrılarak amaç haline gelmesi de bu süreci desteklemiştir. Sonuçta 1970’lerden 1990’lı yılların başına kadar kamu yönetimi disiplinindeki postmodern yansıma yeni kamu yönetimi odaklı bir nitelik göstermiştir. Ancak kamu yönetimi disiplini üzerindeki asıl postmodern dönüşüm, yani katılım ve çoğulculuğun örgütsel teknik düzeydeki verimlilik sınırlarını aşarak toplumsal amaç haline gelmesi, 1990’lı yıllarda ABD merkezli söylem kuramlarına dayanmaktadır. Söylem kuramı altında toplanabilecek bilimsel çalışmalar, çeşitli felsefi akımlar, filozofların düşünceleri ve disiplinler arası bir perspektif getirerek, postmodernizm bağlamında kamu yönetimi disiplin ve pratiğinde klasik kamu yönetimi döneminde ihmal edildiği düşünülen yönlerine katılımcılık, demokrasi ve müzakere gibi kavramları sokmayı amaç edinmektedir. Örneğin pragmatizm, eleştirel teori gibi felsefi akademik alanlar; Nietzsche, Habermas ve Foucault gibi

⁶ Habermas’ın postmodernizm ile ilgili olarak modernliği bitmemiş bir proje olarak gören görüşleri de vardır. Hatta Habermas, Aydınlanma tarihinin kimi kesintilerle birlikte sürdüğünü belirtmektedir. Habermas’ın eleştirisini yoğunlaştırdığı konular, “postmodernistlerin argümantasyona rağbet etmemeleri, öznelciliği savunmaları, bilim, din, felsefe, sanat ayrımlarını hiçe saymaları, mantığın ve sözün hiyerarşik üstünlüğünü yıkarak, retorik ve yazıyı öne çıkarmalarıdır. Habermas’a göre modernliğe muhalefet, bir yerde Batı demokrasilerinin elde ettiği başarıları, reformları meşru kılmaya yarayan kavramları hiçe saymak demektir. Postmodernistler sosyoloji bilimi ile ilgili olan, modern dünya, laikleştirme, rasyonalizasyon, merkantilizm, optimizasyon, batılılaşma, kapitalizm, endüstrileşme, post-endüstrileşme, teknikleştirme, entellektüelleştirme, nesnelleştirme, bilimselleştirme, ilerleme, aydınlanma, demokrasi ve pozitivizm kavramlarını genellikle birbirleriyle eş tutarak bunların hepsine karşı çıkmaktadırlar” (Aslan ve Yılmaz, 2001: 105). Bu çerçevede Habermas “öznelcilik, Nietzsche’nin us eleştirisi, güç kuramı gibi kavramların modernizmin içinde olduğunu ve bunları onaylayan kendine mal eden postmodernizmin modernizmin bir devamı olduğunu belirtmektedir” (Yıldız, 2016). Bu görüşlerine rağmen Habermas, modernizm üzerinden postmodern tartışmaya katkı sağlamaktadır. Bu ise Habermas’ı postmodern felsefe ile anılan bir duruma getirmektedir.

filozofların düşünceleri ve farklı disiplinlerden teorik destek sağlanarak postmodern kamu yönetimine dair tabandan bir kuram inşa edilmeye çalışılmaktadır.

Postmodern kamu yönetiminde bilimsel kuram inşa edilmesinde yukarıda adı geçen kuramcılar ve diğerleri, kamu yönetiminin kuruluşundan günümüze kadar geçen dönemde süreci analiz ederek, kamu yönetimindeki merkeziyetçiliği, kapalılığı, bürokrasiyi ve denetimi parçalayarak yerelliği, açıklığı, esnekliği ve serbestliği içeren demokratik bir kamu yönetimi kurma hedefindedirler. Bu hedef, kimi kuramcılar açısından kamu yönetiminin salt katılım olanaklarının artırılmasıyla mümkünken; kimileri içinse hem katılım hem de tüm toplumsal aktörlerin müzakere sürecine açık olmasıyla mümkün olabilecektir.

Çalışmada kavramsal çerçevesi çizilen yönetim kuramı da neo-liberal ekonomik ve siyasal dönüşümün önemli bir görünümü olarak postmodern kamu yönetimi akım ve kuramlarıyla bütünleşmekte ve onları somutlaştıran nesnel-düşünsel bir kalıba girmektedir. Bu doğrultuda, yönetim anlayışının postmodern kamu yönetimi ile ilişkilendirilmesi, kamu yönetimi disiplininin 20. yüzyılda yaşamış olduğu kimlik krizi ya da bunalımına bir çare olabileme potansiyeli de taşımaktadır. Kapitalizmin dönemselsel ve ideolojik karakterli krizleri sonrasında yeniden yapılanan ve her defasında kabuk değiştirmek (paradigma değişimi) zorunda kalan kamu yönetimi disiplin ve pratiği, farklı siyasal ideolojilerin ve akademik disiplinlerin de temel niteliklerine cevap veren 21. yüzyılın kamu yönetimi kuramı olarak da değerlendirilebilmektedir. Bu bağlamda yönetim, içerisinde taşınmış olduğu çok aktörlülük, sivil toplum, müzakere ve demokrasi gibi kavramlarla hem tarihsel hem de kuramsal boyutta postmodernizmle bütünleşerek, kamu yönetimini salt örgütsel bir yapı olmaktan çıkarmakta ve kamu yönetimini siyasal, toplumsal, felsefi ve geniş bir akademik alan haline de getirmektedir. Bu şekilde de kamu yönetiminin doğası gereği taşımak zorunda olduğu siyasallık ve toplumsallık gibi olgular da karşılanmış olmaktadır. Çünkü kamu yönetimi sadece işletme kökenli örgüt kuramları ile açıklanamaz, aksine kamu yönetimi bir örgütsel yapı ve işlevsel aşama olmasına binaen, sosyolojik bir olgu, siyasal bir süreç, bir kamu politikası aktörü ve kamu yararı endeksli bir disiplin ve pratiktir. Bütüncül ve sıkıştırılmış bir kamu yönetimi kuram veya kuramlarından söz edebilmek için de yönetim önemli bir kavramsal/kuramsal çatı sağlamaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Postmodern kamu yönetimi, postmodernizmin genelde sosyal bilim alanında ve özelde kamu yönetimi alanında etkili olmaya başladığı 1970'li yıllarda ve sonrasında akademik bir inceleme alanı olarak belirmeye başlamıştır. Ancak bu tarihlerden önce de postmodernizmin dayanmış olduğu ilke ve yaklaşımların kamu yönetiminde etkili olmadığını söylemek mümkün değildir. Farklı olan 1970'li yıllarda kamu yönetimi içerisinde postmodern öncüller, daha belirginleşmeye başlamış ve akademik alanın (camianın) ilgisini çekmiştir.

Postmodernizm ve meydana getirmiş olduğu kamu yönetimi anlayışı, modernite kaynaklı ortodoks kamu yönetimi ilke, özellik ve politikalarını derinden sarmış, kamu yönetiminde bir paradigma dönüşümüne neden olmuştur. Çünkü postmodern dönemde kamu yönetimi anlayışı ve yapısı, yeni kamu işletmeciliğine de bağlı olarak “işletmevari, piyasacı ve esnektir”. Bu durum ise kamu yönetiminde derin bir değişim ve dönüşümün göstergesidir. Bu dönüşme dair önemli eleştiriler de vardır. Yeni kamu işletmeciliğinin devleti şirketleştirdiği, yönetişimin de katılım görünümüyle siyaseti teknikleştirip uzmanların kontrolüne terk ettiğine dair düşünceler ve bilimsel eserler bulunmaktadır.

Çalışmada postmodernizmin kamu yönetimi üzerindeki kuramsal temelleri analiz edilmiş ve bu analiz sonrasında postmodernizmin kamu yönetimi disiplin ve pratiğini iki farklı dönemde ve aşamada etkilediği görülmüştür. Bunlardan birinci aşama, 1970'li yıllardan sonra ortaya çıkan, önde gelen kuramcılar arasında Hood, Perry, Kraemer, Ostrom, Dunleavy ve Frederickson'un “Yeni Kamu Yönetimi”, “Demokratik Yönetim ya da Kamu Seçimi” ve “Radikal Kamu Yönetimi” yaklaşımları ve modelleri ile öne sürdükleri örgüt-kuramsal dönemdir. Bu dönemde postmodernizm ve kamu yönetimi arasındaki ilişki, kamu yönetiminin yaşadığı dönüşüme bağlı olarak, pratik

üzerinden post-fordist ve post-bürokratik öncüllere bağlı bir biçimde teknik ve ekonomik değişkenlerle açıklanmıştır. İkinci aşama ise 1990'lı yıllardan sonra öne çıkmış, önde gelen kuramcılar arasında Fox, Miller, McSwite, Robert B. Denhardt, Janet V. Denhardt, Catlaw, Farmer, Bogason ve Spicer'in "Söylem Kuramı", "Karşı-Yönetim (anti-administration)" ve "Çoğulcu Kamu Yönetimi" yaklaşımları ve modelleri ile öne sürdükleri söylem-kuramsal dönemdir. Bunlardan 1990'lı yıllardan sonra etkili olan söylem-kuramsal dönem, diğer dönemden farklı olarak politik bir söylem geliştirmeye çalışarak epistemolojinin bilgi-kuramsal yönünden yararlanmaktadır. Bu dönemdeki yaklaşımlar, Foucault, Habermas ve Derrida gibi filozofların düşüncelerini arka planda tutarak ve pragmatizm ve eleştirel teori gibi felsefi akımların öncüllerini kabul ederek, kamu yönetiminin teknik boyutundan sıyrılarak "*demokrasi, meşruluk, diyalog, kamu yararı, vatandaşlık*" gibi kavramları bir potada eriterek katılımcı, çoğulcu, eleştirel bir söylem kuramı inşasına girişmişlerdir.

Diğer yandan çalışmada postmodern kamu yönetimi ve yönetişim arasında da bağlantı kurulmuş, bunun sonrasında da yönetişim ve postmodern kamu yönetiminin örtüştüğü ya da yönetişimin postmodern kamu yönetimi üzerine inşa edildiği savı desteklenmiştir. Nitekim yönetişim, 1990'lı yıllardan sonra kamu yönetiminde çoğulculuğa, demokratik katılıma, sivil topluma ve müzakereciliğe amaçsal yönde vurgu yapmaktadır. Bu şekilde de kamu yönetiminde temsili liberal demokrasinin yaratmış olduğu krizleri çözmekte, disiplinin içerisinde bulunduğu kimlik bunalımına da öneriler getirmektedir. Postmodern kamu yönetiminde yönetişim yaklaşım ve kuramı, farklı disiplin ve ideolojilerden gelen kavramları ve yaklaşımları kamu yönetimi disiplini içerisine sokarak, kamu yönetimi disiplininin alanını genişletmekte ve kuruluş yıllarında ihmal edilen parçaları bir araya toplamaktadır. Bu durum ise günümüzde kamu yönetimi disiplininin "belirli ya da sıkıştırılmış" bir kuramsal eksene oturtulması için oldukça fazla önem taşımaktadır. Nitekim kamu yönetimi bilimi, makul, bütüncül ya da kapsamlı olarak kamu yönetimi kuramları çatısı altında toplanabilir.

Sonuç olarak kamu yönetiminde postmodernizm ya da postmodern kamu yönetimi anlayışından öne çıkan kavramlar "katılım, çoğulculuk ve verimlilik" değerleri iken toplumsal bağlamda ve geniş ölçüde kamu yönetiminde katılımı, çoğulculuğu ve müzakereyi güçlendiren kuramlar, 1990 yılı sonrasında söylem kuramlarıdır denilebilmektedir. Bu bağlamda 1970 ve 1990 yılları arasında geliştirilen kuramlar, daha dar çerçevede örgüt bazlı kalırken, postmodernizmin kamu yönetiminde asıl etkili olduğu ve onu tüm yönlerden sardığı alan epistemolojik politik-kültürel söylem bazlı kuramlarda gözlenmektedir. Ayrıca, postmodern kamu yönetimi, 1980'li yıllarda "yeni kamu işletmeciliği" ile anılırken, 1990'lı yıllardan sonra "yönetişim" ile vurgulanır olmuştur. Yönetişim ile kamu yönetimi disiplini, postmodern esintiler ile liberal politik-yönetişel düzlemde katılımcı demokrasi esaslı olarak yeni bir kuramsal kimliğe bürünmüş ve bu alandaki yeni düşüncelere ve çalışmalara da kapı aralamıştır.

KAYNAKÇA

- Akça, G. (2005). Postmodernite ve Ulus Devlet, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, VII(2), 232-257.
- Aksoy, Ş. (2003). Yeni Sağ ve Devletin Değişimi. Burhan Aykaç, Şenol Durgun, Hüseyin Yayman (Eds.), *Türkiye'de Kamu Yönetimi*, Ankara: Yargı Yayınevi, 545-559.
- Alence, R. (2004). Political institutions and developmental governance in sub-Saharan Africa. *Modern African Studies*, 42(2), 163-187.
- Anderson, P. (2002). *Postmodernitenin Kökenleri*. çev. Elçin Gen, İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Aslan, S. & Yılmaz, A. (2001). Modernizme Bir Başkaldırı Projesi Olarak Postmodernizm. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(2), 93-108.
- Ataay, F. (2007). Neoliberalizm, Kamu Reformu ve Demokrasi. Şinasi Aksoy, Yılmaz Üstüner (Eds.), *Kamu Yönetimi: Yöntem ve Sorunlar*, Ankara: Nobel Yayıncılık, 163-172.

- Ateş, H. (2013). Postmodern Toplum, Devlet ve Kamu Yönetimi. Asım Balcı, Ahmet Nohutçu, Namık Kemal Öztürk, Bayram Coşkun (Eds.), *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 389-417.
- Basu, R. (2004). *Public Administration: Concepts and Theories*. India: Sterling Publishers.
- Başaran, İ. (2008). *Kent ve Yerel Yönetim*. İstanbul: Okutan Yayınları.
- Bayraktar, F. (2015). “Yönetişim” Paradigması ve Neoliberalizm: Çelişki ve Kopuş mu Uyum ve Süreklilik mi?. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, Ekim, 71-94.
- Bayram, Y. (2015). Postmodernizm (Modernizm Ötesi). Retrieved 05 July 2015 (de indirildi), from the World Wide Web:http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20EDEBIYATI/yavuz_bayram_postmodernizm.pdf.
- Beriş, H. E. (2008). Moderniteden Postmoderinteye. Mümtazer Türköne (Ed.), *Siyaset*, Ankara: Lotus Yayınevi, 483-521.
- Best, S. & Kellner, D. (2011), *Postmodern Teori: Eleştirel Soruşturmalar*, çev. Mehmet Küçük, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Beyhan, E. (2008). Yönetişim Ve Yerel Yönetimler. *Yerel Siyaset Dergisi*, 14, 56-60.
- Bogason, P. (2005). Postmodern Public Administration. E. Ferlie, L. E. Lynn, Jr., C. Pollitt (Eds.), *The Oxford Handbook Of Public Management*, New York: Oxford University Press, 234-256.
- Bogason, P. (2008). Public Administration under Postmodern Conditions. *Administrative Theory & Praxis*, 30(3) (Sep.), 359-362.
- Bogason, P. (2015). Public Administration and the Unspeakable: American Postmodernism as an Academic Trail of the 1990s. Research Paper No. 5/99, Retrieved 10 August 2015 (de indirildi), from the World Wide Web: http://diggy.ruc.dk/bitstream/1800/1199/1/Public_administration_and.pdf.
- Clark, I. (2000). *Governance, the State, Regulation and Industrial Relations*. USA: Routledge.
- Clegg, S. R. (1997). *Modern Organizations: Organization Studies in The Postmodern World*. London: SAGE Publications Ltd.
- Cooper, R. (2015). The Post-Modern State and the World Order. Demos, Retrieved 16 February 2015 (de indirildi), from the World Wide Web: <http://www.demos.co.uk/files/postmodernstate.pdf>.
- Çevik, H. H. (2012). *Kamu Yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Delanty, G. (2000). *Modernity and Postmodernity: Knowledge, Power and the Self*, London: SAGE Publications.
- Denhardt, J. V. & Denhardt R. B. (2007). *The New Public Service: Serving, Not Steering*. The United States of America: M.E. Sharpe Inc.
- Denhardt, R. B. & Catlaw, T. J. (2015). *Theories of Public Organization*. The United States of America: Cengage Learning.
- Derrida, J. (2010). *Gramatoloji*, çev. İsmet Birkan, Ankara: Bilgesu Yayınları.
- De Zwart, F. (2002). Administrative Practice and Rational Inquiry in Postmodern Public Administration Theory. *Administration & Society*, 34, 482-498.
- Doğan, İ. (2008). *Devlet ve Toplum Kuramlarına Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Doğan, K. C. (2014). Postmodern Kamu Yönetimi Anlayışı Çerçevesinde Bir Denetim Paradigması: Ombudsman. *Sayıştay Dergisi*, 94, 73-96.
- Doğan, K. C. (2015a). Postmodernizmin Kamu Yönetimine Yansımaları: Ombudsman ve Toplam Kalite Yönetimi Yaklaşımları. *Turkish Studies International Periodical for the Languages*,

Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/14 Fall, 273-290 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8791> ISSN: 1308-2140, Ankara-Turkey.

- Doğan, K. C. (2015b). Küreselleşme Sürecinde Bürokrasinin Artan İktidar Gücü ve Yönetişim Sorunsalı: Üst-Kurullar Bürokrasisi Örneği, Fuat Ustakara (Ed.), *Küreselleşme Ekseninde İktidar ve İletişim*, Konya: Literatürk Yayınları, 127-179.
- Doğan, K. C. (2016). Küreselleşme ve Neo-Liberal Kuşaklar Çerçevesinde Devleti Konumlandırma Sorunsalı: “Minimal Devlet’ten Düzenleyici Devlet’e”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1795-1803.
- Doğan, K. C., Kalkışım, H. M. & Karaaslan, İ. (2012). Neo-Liberal Dönüşüm Sürecinde Post-Bürokratik Yapılanma: Yönetişim Modeli. Yüksel Koçak, Atıl Cem Çiçek (Eds.), *Kamu Yönetimi: Yönetim-Siyaset Ekseninde Yeniden Yapılanma*, Ankara: Gazi Kitabevi, 79-96.
- Dong, L. (2015). *Public Administration Theories: Instrumental and Value Rationalities*. New York: Palgrave Macmillan.
- Dunleavy, P. & Hood, C. (1994). From Old Public Administration to New Public Management. *Public Money & Management*, 14(3), 9-16.
- Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S. & Tinkler, J. (2005). *New Public Management is Dead: Long Live Digital Era Governance*. EDS Innovation Research Programme, London: London School of Economics and Political Science.
- Ergun, T. (1997). Postmodernizm ve Kamu Yönetimi. *Amme İdaresi Dergisi*, 30(4), 3-15.
- Ergun, T. (2003). Postmodernizm ve Kamu Yönetimi. Burhan Aykaç, Şenol Durgun, Hüseyin Yayman (Eds.), *Türkiye’de Kamu Yönetimi*, Ankara: Yargı Yayınevi, 607-620.
- Ergun, T. (2004). *Kamu Yönetimi: Kuram/Siyasa/Uygulama*. Ankara: TODAİE.
- Eryılmaz, B. (2010). *Kamu Yönetimi*. Ankara: Okutman Yayıncılık.
- Farmer, D. J. (2007). Five Great Issues in the Profession of Public Administration. Jack Rabin, W. Bartley Hildreth, Gerald J. Miller (Eds.), *Handbook of Public Administration*, USA: CRC Press, 1205-1217.
- Feyerabend, P. (2014). *Yönteme Karşı*. çev. Ertuğrul Başer, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Fox, C. J. & Miller, H. T. (1993). Postmodern Public Administration: A Short Treatise on Self-Referential Epiphenomena. *Administrative Theory & Praxis*, 15(1), 1-17.
- Fox, C. J. & Miller, H. T. (2007). *Postmodern Public Administration*. The United States of America: M.E. Sharpe Inc.
- Frederickson, H. G. (1997). *The Spirit of Public Administration*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Frederickson, H. G. (2004). Whatever Happened to Public Administration? Governance, Governance Everywhere. Institute of Governance Public Policy and Social Research, Queen’s University, Belfast, Working Paper QU/GOV/3/2004, 2004, Retrieved 12 August 2015 (de indirildi), from the World Wide Web: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.537.8624&rep=rep1&type=pdf>.
- Frederickson, H. G. (2012). Toward a New Public Administration. Jay M. Shafritz, Albert C. Hyde (Eds.), *Public Administration: Classic Readings*, Canada: Wadsworth Cengage Learning, 251-262.
- Frederickson, H. G., Smith, K. B., Larimer, C. W. & Licari, M. J. (2012). *The Public Administration Theory Primer*. USA: Westview Press.
- Gamble, A. (2004). Foreword. Ian Bache, Matthew Flinders (Eds.), *Multi-level Governance*, Great Britain: Oxford University Press, v-vii.

- Genç, F. N. (2010). Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı. *Türk İdare Dergisi*, 466, Mart, 145-159.
- Giddens, A. (2014). *Modernliğin Sonuçları*. çev. Ersin Kuşdil, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Goodin, R. E., Rein, M. & Moran, M. (2006). The Public and its Policies. Michael Moran, Martin Rein, Robert E. Goodin (Eds.), *The Oxford Handbook of Public Policy*, The United States of America: Oxford University Press, 3-38.
- Göymen, K. (1999). Türk Yerel Yönetiminde Katılımcılığın Evrimi: Merkeziyetçi Bir Devlette Yönetişim Dinamikleri. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(4), 67-83.
- Göymen, K. (2010). *Türkiye’de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- Gruening, G. (2001). Origin and Theoretical Basis of New Public Management. *International Public Management Journal*, 4, 1-25.
- Güler, B. A. (2003a). Nesnesini Arayan Disiplin: Kamu Yönetimi. Burhan Aykaç, Şenol Durgun, Hüseyin Yayman (Eds.), *Türkiye’de Kamu Yönetimi*, Ankara: Yargı Yayınevi, 527-544.
- Güler, B. A. (2003b). Yönetişim: Tüm İktidar Sermayeye. *Praksis* 9, 93-116.
- Güzelsarı, S. (2003). Neo-Liberal Politikalar ve Yönetişim Modeli. *Amme İdaresi Dergisi*, 36(2), 17-34.
- Güzelsarı, S. (2004). Kamu Yönetimi Disiplininde Yeni Kamu İşletmeciliği ve Yönetişim Yaklaşımları, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Gelişme ve Toplum Araştırmaları Merkezi No: 66.
- Harmon, M. M. & Mayer, R. T. (1986). *Organization Theory for Public Administration*. The United States of America: Brown&Company Limited.
- Harvey, D. (2010). *Postmodernliđin Durumu*. çev. Sungur Savran, İstanbul: Metis Yayınları.
- Hassard, J. (1994). Postmodern Organizational Analysis: Toward A Conceptual Framework. *Journal of Management Studies*, 31(3), May, 303-324.
- Hatch, M. J. & Cunliffe, A. L. (2013). *Organization Theory: Modern, Symbolic, and Postmodern Perspectives*. UK: Oxford University Press.
- Hood, C. (1991). A Public Management For All Seasons?. *Public Administration*, 69, (Spring), 3-19.
- Hood, C. (2001). Public Management, New, Neil J. Smelser, Paul B. Baltes (Eds.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, UK: Elsevier Science Ltd., 12553-12556.
- Hughes, O. E. (2014). *Kamu İşletmeciliği & Yönetimi*. çev. Buđra Kalkan, Bahadır Akın, Şeyma Akın, Ankara: BigBang Yayınları.
- Işık, M. & Öztürk, Y. E. (2009). Postmodern Açından Kamu Yönetiminde Küçülme (Downsizing) Olgusu. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, 12(1-2), 431-454.
- İnanç, H. & Erdoğan, S. (2006). Postmodern Dönemde Kamu Yönetimi Algısı ve Kamusal Alan Tartışmaları. *Akademik Bakış*, 9, Mayıs, 1-16.
- Kaufmann, D., Kraay, A. & Mastruzzi, M. (2009). Governance Matters VIII: Aggregate and Individual Governance Indicators 1996–2008. Policy Research Working Paper 4978, The World Bank Development Research Group Macroeconomics and Growth Team June 2009 WPS4978.
- Kellner, D. (2000). Toplumsal Teori Olarak Postmodernizm: Bazı Meydan Okumalar ve Sorunlar. Mehmet Küçük (Der.), çev. Mehmet Küçük, *Modernite Versus Postmodernite*, Ankara: Vadi Yayınları, 367-404.
- Kirlin, J. J. (1996). Big Questions of Public Administration in a Democracy. *Public Administration Review*, September/October, 56(5), 416-423.
- Kooiman, J. (2003). *Governing as Governance*. London: SAGE Publications.

- Lalor, S. (2014). *A General Theory of Public Administration*. Dublin: ALUE GGMC.
- Lamidi, K. O. (2015). Theories of Public Administration: An Anthology of Essays, *International Journal of Politics and Good Governance*, VI(6.3), Quarter III, 1-35.
- Lyotard, J.-F. (2010). *Libidinal Ekonomi*, çev. Emre Sünter, İstanbul: Hil Yayınları.
- Lyotard, J.-F. (2013). *Postmodern Durum*, çev. İsmet Birkan, Ankara: Bilgesu Yayınları.
- Marshall, G. S. (2011). Review of Public Administration in Perspective: Theory and Practice Through Multiple Lenses by David John Farmer, Public Administration Faculty Publications, Paper 68, Retrieved 12 July 2015 (de indirildi), from the World Wide Web://digitalcommons.unomaha.edu/pubadfacpub/68.
- McSwite, O. C. (1996). Postmodernism, Public Administration and the Public Interest. Gary L. Wamsley, James F. Wolf (Eds.), *Refounding Democratic Public Administration: Modern Paradoxes, Postmodern Challenges*, The United States of America: SAGE Publications, 198-224.
- Okçu, M. (2003). Postmodernizm ve Kamu Yönetimi. Muhittin Acar, Hüseyin Özgür (Eds.), *Çağdaş Kamu Yönetimi-I*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 96-123.
- Özcan, K. & Ağca, V. (2010). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışında Postmodernizmin İzleri. *Amme İdaresi Dergisi*, 43(3), Eylül, 1-32.
- Özdemir, Y., Özdemir, E. & Aktaş, U. (2008). Postmodernite ve Etnisite. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 325-336.
- Özer, M. A. (2006). Yönetişim Üzerine Notlar. *Sayıştay Dergisi*, 63, 59-89.
- Özer, M. A., Akçakaya, A., Yaylı, H. & Batmaz, N. Y. (2016). *Kamu Yönetimi: Modern (Yapı ve Süreçler)*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Özer, M. A. & Önen, S. M. (2016). *200 Soruda Yönetim Kamu Yönetimi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Parlak, B. & Doğan, K. C. (2016). *Kamu Yönetimi: Kamu Yönetimi Disiplininin Gelişmesinde Rol Oynayan Kuramsal Yönler Üzerine Bir Giriş*, İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Raadschhelders, J. C. N. (1999). A Coherent Framework for the Study of Public Administration. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 9(2), 281-303.
- Rorty, R. (2000). Habermas, Lyotard ve Postmodernite. Mehmet Küçük (Der.), çev. Mehmet Küçük, *Modernite Versus Postmodernite*, Ankara: Vadi Yayınları, 262-281.
- Rosenbloom, D. H., Kravhchuk, R. S. & Clerkin, R. M. (2009). *Public Administration: Understanding Management, Politics, and Law in the Public Sector*. New York: McGraw-Hill Higher Education.
- Sallan, S. & Boybeyi, S. (2016). Postmodernizm-Modernizm İkilemi, Retrieved 12 October 2016 (de indirildi), from the World Wide Web: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/34/1131/13295.pdf>.
- Sarup, M. (1997). *Post-Yapısalcılık ve Postmodernizm*. çev. A. Baki Güçlü, Ankara: Bilim ve Sanat /Ark Yayınları.
- Shafritz, J. M., Russell, E. W. & Borick, C. P. (2013). *Introducing Public Administration*. USA: Pearson Education, Inc.
- Simon, H. A., Smithburg, D. W. & Thompson, V. A. (1985). *Kamu Yönetimi*. çev. Cemal Mihçioğlu, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları: 547.
- Sobacı, M. Z. (2007). Yönetişim Kavramı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 219-235.
- Spicer, M. W. (2001). *Public Administration and the State: A Postmodern Perspective*. Alabama: The University of Alabama Press.

- Spicer, M. W. (2005). Public Administration Enquiry and Social Science in the Postmodern Condition: Some Implications of Value Pluralism. *Administrative Theory & Praxis*, 27(4) (Dec.), 669-688.
- Şaylan, G. (2006). Postmodernizm. Ankara: İmge Kitabevi.
- Şener, H. E. (2005). Kamu Yönetiminde Katılım ve Çoğulculuk. *Amme İdaresi Dergisi*, 38(4), 1-22.
- Şener, H. E. (2007). Kamu Yönetiminde Postmodernizm. Şinasi Aksoy, Yılmaz Üstüner (Eds.), *Kamu Yönetimi: Yöntem ve Sorunlar*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 31-47.
- Şeyhanlıoğlu, H. (2007). Postmodern Kamu Yönetiminde E-Devlet. *Türk İdare Dergisi*, 456, 81-106.
- Tekeli, İ. (1999). Modernite Aşılırken Siyaset. Ankara: İmge Kitabevi.
- Tekeli, İ. (2011). *Modernizm, Modernite ve Türkiye'nin Kent Planlama Tarihi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Thompson, V. A. (1972). Reviewed Work: Toward a New Public Administration: The Minnowbrook Perspective by Frank Marini. *The American Political Science Review*, 66(2) (Jun.), 620-622.
- Trnski, M. (2016). Multi-Level Governance in the EU. Retrieved 04 March 2016 (de indirildi), from the World Wide Web: <http://www.sustainableislands.eu/BlockImages/InLibraryData/GalleryData/MULTILEVEL%20GOVERNANCE%20IN%20THE%20EU%20by%20Marko%20Trnski.pdf>.
- Üstüner, Y. (2003). Kamu Yönetimi Kuramı ve Kamu İşletmeciliği Okulu. Burhan Aykaç, Şenol Durgun, Hüseyin Yayman (Eds.), *Türkiye'de Kamu Yönetimi*, Ankara: Yargı Yayınevi, 365-382.
- Vigoda, E. (2002). From Responsiveness to Collaboration: Governance, Citizens, and the Next Generation of Public Administration. *Public Administration Review*, September-October, 62(5), 527-540.
- Wagner, R. E. (2005). Self-Governance, Polycentrism, And Federalism: Recurring Themes in Vincent Ostrom's Scholarly Oeuvre. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 57, 173-188.
- Yalçın, L. (2010). *Kamu Yönetimi Kuramları: Yöntembilimsel Bir Değerlendirme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, M. (2009). Modernizm, Postmodernizm ve Kamu Yönetimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 380-397.
- Yıldız, H. (2016). Postmodernizm Nedir?. Retrieved 06 July 2016 (de indirildi), from the World Wide Web: https://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG_/13/153-166.pdf.